

## หมู่บ้านอุตสาหกรรมบ้านทุ่งมอก



บ้านทุ่งมอก หมู่ที่ 2 ตำบลเชียงบาน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา เป็นหมู่บ้านอุตสาหกรรมประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวไทลื้อ ที่อพยพมาจากแคว้นสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน ทางตอนใต้ของประเทศจีน เข้ามาตั้งถิ่นฐานทางตอนเหนือของประเทศไทยนานกว่า 200 ปี ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2365 บ้านทุ่งมอก หมู่ที่ 2 ตำบลเชียงบาน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ได้แยกตัวออกมาจากชุมชนไทลื้อบ้านทุ่งมอก อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยการนำของนายบัว ใจกล้า ผู้ใหญ่บ้านคนแรกของหมู่บ้าน และได้เริ่มตั้งนามสกุลใช้กันมาจนถึงปัจจุบัน โดยใช้ถนนสายกลางของหมู่บ้านเป็นหลัก กล่าวคือจากถนนกลางหมู่บ้าน ขึ้นไปทางทิศเหนือให้ใช้นามสกุล "ใจกล้า" และจากถนนกลางหมู่บ้านลงมาทางทิศใต้ให้ใช้นามสกุล "ใจวังโลก" ปัจจุบันนี้จะเห็นได้ว่าประชาชนในหมู่บ้านทุ่งมอก โดยมากจะใช้นามสกุล "ใจกล้า" และนามสกุล "ใจวังโลก" เป็นส่วนมาก

ในปัจจุบันนี้ บ้านทุ่งมอก มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 149 ครัวเรือน มีประชากรทั้งสิ้น 556 คน แยกเป็นชาย 276 คน หญิง 280 คน

### อาณาเขตบ้านทุ่งมอก

ทิศเหนือ	ติดต่อกับบ้านปางวัว หมู่ที่ 1 ตำบลเชียงบาน
ทิศใต้	ติดต่อกับบ้านเชียงบาน หมู่ที่ 3 ตำบลเชียงบาน
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับบ้านธาตุ ตำบลห้วยวน
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับบ้านเชียงคาน หมู่ที่ 7 ตำบลเชียงบาน

### การคมนาคม

บ้านทุ่งมอก ห่างจากที่ว่าการอำเภอเชียงคำ 3 กิโลเมตร และห่างจากโรงพยาบาลเชียงคำ 2 กิโลเมตร เส้นทางคมนาคมติดต่อกับอำเภอเชียงคำ และหมู่บ้านต่างๆ สะดวกเพราะเป็นถนนที่ลาดยางทุกสาย

## ศาสนา

ประชาชนในหมู่บ้านทุ่งมอก นับถือศาสนาพุทธทั้งหมดหมู่บ้าน และใช้ภาษาไทยถือเป็นภาษาติดต่อสื่อสารกัน เพื่อเป็นการรักษาเอกลักษณ์ ทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของชาวไทลื้อ

### ประวัติกลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งมอก

บ้านทุ่งมอก เป็นหมู่บ้านขนาดเล็กตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลเชียงบาน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา อาชีพส่วนใหญ่ทำนา พอหมดฤดูกาลเก็บเกี่ยว แม่บ้านจะทอผ้าพื้นเมือง ผ้าถุงไทลื้อ เป็นอาชีพเสริมรายได้ให้กับครอบครัว การทอผ้าจะเรียนรู้โดยการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษสู่ลูกหลาน

เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2532 มูลนิธิฟื้นฟูชนบท มีโครงการที่จะฟื้นฟูการปั่นฝ้ายสมัยโบราณให้แก่ชาวอำเภอเชียงคำ เพื่อส่งเสริมรายได้ และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ทางพัฒนาชุมชนอำเภอเชียงคำ และประธานกลุ่มแม่บ้านทุ่งมอก ขณะนั้นคือนางคำซอน ใจกล้า ได้เล็งเห็นความสำคัญของการปั่นฝ้าย จึงนำวัสดุ - อุปกรณ์ มาให้กลุ่มแม่บ้านทุ่งมอกปั่นฝ้าย และประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ

ต่อมาทางกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม จังหวัดเชียงใหม่ ส่งวิทยากร (อาจารย์บุญมี สมณะ) มาให้ความรู้เกี่ยวกับการย้อมสีฝ้ายที่ผลิตเป็นเส้นฝ้าย ได้รับความสนใจจากกลุ่มแม่บ้านเป็นอย่างดี และจากจุดนี้เองทำให้กลุ่มแม่บ้านมีความสามัคคีและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน จึงได้ตั้งกลุ่มทอผ้าขึ้นเป็นครั้งแรก มีสมาชิกเริ่มก่อตั้ง จำนวน 15 คน มีกี่ทอผ้า 5 หลัง โดยใช้สถานที่ที่บ้านของสมาชิกเป็นที่ทำการกลุ่ม และได้มีการลงทุนกันคนละ 100 บาท เป็นเงินทุนก่อตั้งรวมเป็นเงิน 1,500 บาท

ตั้งแต่วันนั้น กลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งมอก ก็มีสมาชิกเพิ่มขึ้นทุกปี และกิจกรรมการทอผ้าก็ขยายกิจการเจริญเติบโตมากขึ้น และได้รับการสนับสนุนทั้งด้านวิชาการ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ดังนี้

1. พัฒนาชุมชนอำเภอเชียงคำ สนับสนุนกี่กระตุกขนาด 70 นิ้ว 10 หลัง
  - พร้อมด้วยอุปกรณ์การทอ
  - ให้ความรู้ด้านการตลาด การบัญชี
2. กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่ สนับสนุน ดังนี้
  - กี่กระตุกขนาด 100 นิ้ว จำนวน 3 หลัง
  - กี่กระตุกขนาด 70 นิ้ว จำนวน 18 หลัง
  - ศึกษาดูงาน อบรมเพิ่มทักษะการออกแบบลวดลาย
  - การทำบัญชี คัดต้นทุน กำไร
  - อบรมการสร้างกี่กระตุก
  - อบรมการย้อมสีธรรมชาติ/เคมี
3. ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมจังหวัดพะเยา สนับสนุน
  - กี่กระตุก ขนาด 70 นิ้ว จำนวน 3 หลัง
  - อบรมด้านวิชาการ การตลาด
4. คุณลดาวัลย์ วงศ์ศรีวงศ์ อดีตที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี สนับสนุนอาคารโรงทอผ้า จำนวน 1 หลัง
  - อบรมให้ความรู้ด้านการตลาด

5. คุณวิสุทธิ ไชยตรุณ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดพะเยา สนับสนุนงบประมาณในการอบรมเกี่ยวกับการทอผ้า

6. องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงบาน ให้เงินกู้เป็นทุนหมุนเวียน จำนวน 100,000 บาท โดยไม่คิดดอกเบี้ย

7. ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน สนับสนุน อบรมเพิ่มทักษะในด้านการทอผ้า ออกแบบสวดลายต่าง ๆ

8. ประชาสงเคราะห์จังหวัดพะเยา ให้เงินกู้เป็นทุนหมุนเวียน จำนวน 100,000 บาท โดยไม่คิดดอกเบี้ย

9. สหกรณ์การเกษตร จังหวัดพะเยา สนับสนุนเงินอุดหนุน จำนวน 40,000 บาท

- โดยจัดสรรซื้อตู้ใส่ผ้า

- ทำเหล็กคัดหน้าต่าง

- ให้ทุนหมุนเวียน

10. สำนักงานพาณิชย์ จังหวัดพะเยา สนับสนุนด้านการตลาด

- ศึกษาดูงาน

- อบรมให้ความรู้

11. ธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตรอำเภอเชียงคำ สนับสนุนให้เงินกู้เป็นทุนหมุนเวียนด้านการตลาด

12. สำนักงานเกษตรอำเภอเชียงคำ สนับสนุนเงินแปรรูปอาหาร

13. คณะ ส.จ. อำเภอเชียงคำ สนับสนุนบรรจุภัณฑ์

14. ศูนย์อำนวยการจังหวัดพะเยา สนับสนุนสถานที่ฝากจำหน่ายสินค้า และอบรมให้ความรู้ด้านการตลาด

15. โครงการฝ้ายแกมไหม สถาบันพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สนับสนุนด้านการตลาด

- โครงการกองทุนฝ้าย

- เตาประหยัดพลังงาน

- อบรมการย้อมสีธรรมชาติ

- อบรมสัมมนา ให้ความรู้ ศึกษาดูงาน

และในปี พ.ศ. 2539 ได้ยกระดับให้เป็นหมู่บ้านอุตสาหกรรมดีเด่น ระดับจังหวัดตาม

โครงการหมู่บ้านอุตสาหกรรม จากกระทรวงอุตสาหกรรม โดยมีคำขวัญประจำกลุ่มว่า “ร่วมใจสร้างงาน สืบสานล้านนา ผ้าทอไทลื้อ เลื่องลือวัฒนธรรม อุตสาหกรรมท้องถิ่น ดินแดนทุ่งมอก” และย้ายที่ทำการกลุ่มผ้าทอมาสร้างบริเวณด้านหลังวัดบ้านทุ่งมอก จนถึงปัจจุบันนี้

ปัจจุบัน กลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งมอก ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านทุ่งมอก เลขทะเบียน กลุ่มสตรีที่ 043/2546 เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2546 จากกรมส่งเสริมสหกรณ์

- มีสมาชิกทั้งหมด 42 คน

- มีเงินทุนหมุนเวียน 98,000 บาท

- มีรายได้ของกลุ่ม 80,000 บาทต่อเดือนเดือน
  - รายได้ของสมาชิก 6,000 บาท ต่อคน ต่อเดือน
- ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ มีลักษณะพิเศษ ต่างจากกลุ่มทอผ้าอื่น ๆ คือ เป็นที่กระตุกความกว้าง 70 " และ 100 " ซึ่งทอผ้าตะเข็บเดียว ชนิดของผลิตภัณฑ์ เช่น ผ้าถุงลายทอสีโบราณดั้งเดิม และลวดลายประยุกต์ ผักลุมเตียง ผ่าสไบลวดลาย และผ้าที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

### ผลงานและรางวัลที่ได้รับ

- ในปี พ.ศ. 2544 ได้รับคัดเลือกให้เป็น "ศูนย์ผลิต 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์" ของตำบลเชียงบาน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
- ในปี พ.ศ. 2545 ได้รับรางวัล "กลุ่มอาชีพดีเด่น" ตามโครงการคัดเลือกกิจกรรมพัฒนาชุมชนดีเด่น จากกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย
- 4 สิงหาคม 2545 ได้รับเกียรติบัตรชนะเลิศการประกวดทอผ้าพร้อมเงินรางวัล 10,000 บาท จากการประกวดผลิตภัณฑ์ดีเด่น "1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์" 17 จังหวัดภาคเหนือโดยกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย จาก ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร
- 3 ตุลาคม 2545 ได้รับเกียรติบัตร ชนะเลิศการประกวดผลิตภัณฑ์ชุมชนจากภูมิปัญญาไทย ประเภทผ้าทอพื้นบ้าน พร้อมเงินรางวัล 10,000 บาท จาก ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ องคมนตรี
- ได้รับเกียรติบัตร พร้อมโล่รางวัล ระดับภาค อันดับที่ 3 จากงานคัดสรรสุดยอดผลิตภัณฑ์ พร้อมเงินรางวัล 30,000 บาท
- ปี 2546 ได้รับการคัดสรรผ้าทอขึ้นเป็นระดับ 5 ดาว ระดับจังหวัด และคัดสรรผ้าทอขึ้นเป็นระดับภาค
- ปี 2546 วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2546 จดทะเบียนสหกรณ์การเกษตรเชียงคำเลขที่ 043/46
- ปี 2546 ได้รับมาตรฐานสินค้า ผลิตภัณฑ์ชุมชน (มพช.) ผ้าทอลายน้ำไหล
- ปี 2547 ได้รับแต่งตั้งเป็นหมู่บ้าน หนึ่งตำบล หนึ่งที่เที่ยว ต.เชียงบาน อ.เชียงคำ
- ปี 2547 ได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ จากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม 3 ผลิตภัณฑ์
  1. ผ้าลายน้ำไหล มพช. เลขที่ 47/ 2546
  2. ผ้าลายจก มพช. เลขที่ 48/2546
  3. ผ้าลายยกดอก มพช. เลขที่ 63/2546
- ปี 2547 ได้รับการคัดสรรผ้าทอระดับ 5 ดาว ระดับประเทศ
- ปี 2552 ได้รับการคัดสรรผ้าทอระดับ 4 ดาว ระดับภาค
- ปี 2553 ได้รับการคัดสรรผ้าทอระดับ 5 ดาว ระดับประเทศ
- ปี 2555 ได้รับการคัดสรรผ้าทอระดับ 5 ดาว ระดับประเทศ
- ปี 2555 ประกวดผ้าทอได้รับรางวัลผ้าทอดีเด่น ระดับจังหวัด

### อ้างอิง

ทองใบ มาไกล. (สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2564).

ผ้าลายน้ำไหล



ผ้าทอตัวหนังสือตามสั่ง



ลายเกาะดอกผสมลายน้ำไหล



ลายเกาะบวก



ลายทอสีโบราณ



ลายจกดอกข้าวหลามตัด



ลายยกดอก



ลายเกาะดาวหมู่

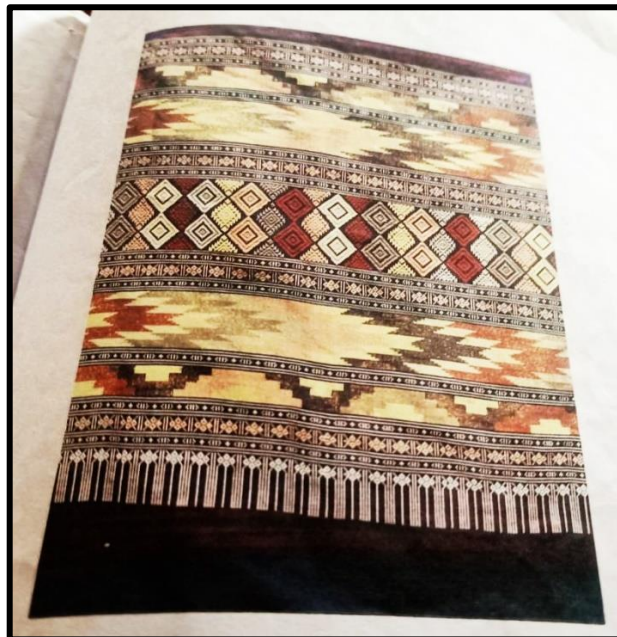




ลายจกผสมลายสีประยุกต์



ลายข้ามหลามตัดผสมลายน้ำไหล



## แถบผ้าทอลายตำก้าว

(ใช้ประดับแถบปกชุดครุยของมหาวิทยาลัยพะเยา)



## ผ้าคลุมเตียงลาย วิว-ทิวทัศน์



การทอผ้าลายจก

